

APRIL 1963 HÄFTE 4

Social- medicinsk tidskrift

FYRTIONDE ÅRGÅNGEN

Umgängessätt och åsiktsbildning

Vad kan vara välfärdssamhällets ideal i fråga om mänsklig umgängelse? Föredrar vi ännu hyfsade former i samvaron, hänsyn, förståelse, medkänsla, eller skall vi låta nedbusningen fortsätta, sticka huvudet i busken, bortförklara det som ter sig obehagligt och låtsas att vår avancerade tid måste kräva en ny och rättfram stil. Gentlemannen är död är det sagt och därmed idealet. Det jämföras med borgerlig mjukhet, innefattar komponenter av dubbelmoral och annan falskhet och måste utrotas. En ny linje av sanning och rätt måste skapas. Det är nu de unga lejonerna bryter fram med armbågar och skjutjärn. Längre ned på skalan raggare och andra missanpassade.

Sammanhang och förklaringar till sådana tidsföreteelser är inte så svåra att komma underfund med för dem som gynnats eller olyckats att följa världens gång och samhällets utveckling under den revolutionerande epoken från första världskriget, över det andra, fram till den dag som är. Tidrymden är omfattande nog, stoffet är ofant-

ligt och kan inte på länge än av historikerna sammanpressas i ett nötskal eller karakteriseras med några enkla lösenord. För var och en som med eftertanke genomlevat de tre, fyra sista decennierna står det dock klart att perioden karakteriseras av det borgerliga auktoritetssamhällets fortgående upplösning. Detta har skett inom ramen för en medveten politisk dynamik och till förverkligande av politisk likställighet och demokrati. Samtidigt har vetenskap och forskning utvecklats som aldrig förr, men politik och forskning har följt var sina givna linjer. Det kan här inte vara fråga om någon "makt-kamp", men vetenskapen vinner och blir alltmer nödvändig för att klarlägga de realiteter, som ligger till grund för de potentiella utvecklingsmöjligheterna. Därmed förlorar den doktrinära politiken sin egenmäktighet och tvingas inta den sekundära konsekvensroll som den bör inneha. Staten förvandlas till ett vetenskaps- och utbildningssamhälle.

I forskning och vetenskap och inom samhälls-

områden som måste basera verksamheter av olika slag på noggrann kunskap och objektiva bedömanden kan okunnighet och kvasibildning icke tolereras. Ändå tycks vi under en övergångstid vara tvungna finna oss i sådant — i viss politisk verksamhet och i journalistik och massmedia. Inför okunnighetens, dumhetens och egenrättfärdighetens uttryck och alltför billiga frågeställningar kan den verkligt sakkunnige eller den oskyldige te sig svarslös eller skyldig och därmed mogen för en inkvisitors dom. I radio och TV har man emellanåt och tyvärr alltför ofta tyckt sig se offren rodna — icke av blygsel över sina egna bristfälliga svar utan över revolvermannens bryska sätt och suveränt hänsynslösa och okunniga frågor. Otaliga lyssnare och tittare känner sig samtidigt kränkta av att deras intelligensnivå och känsla för rent spel får en så låg värdering. Det försvar som presenterats för rätten att på detta sätt åsidosätta vanliga regler för offentlig

umgängelse är svagt och vittnar om det dåliga omdömet att trots bristande underlag låtsas innehå kompetensen att ställa vem som helst — sakkunniga, skyldiga och oskyldiga — mot väggen. Det har också klart deklarerats att reporters av detta slag betraktar sig som alltid misstänksam part och den intervjuade alltså som motståndare. Att under dessa förhållanden dessutom tilltro sig rätten och uppgiften att "förse landet med åsikter" är ominöst och oroande i lika hög grad som försöken att legalisera skjutjärnsumgänget.

Även om många vittnesbörd om en till synes oundviklig nedbusning är att betrakta som en övergångsföreteelse i en av de häftigaste utvecklingsfaser ett samhälle kan vara med om, är det en angelägen uppgift tillse att hänsynslösa tilltag av vad slag de vara må så snart ske kan omöjliggöras såväl privat som i den offentliga samlevnaden inför öppen ridå.

E. H.